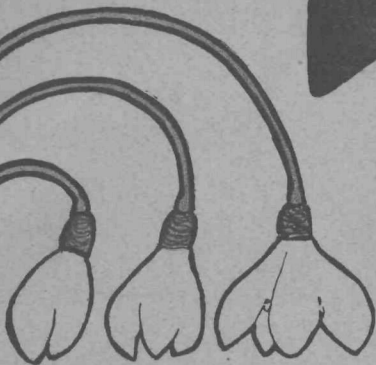

ZVONČEK

Štev.
2.

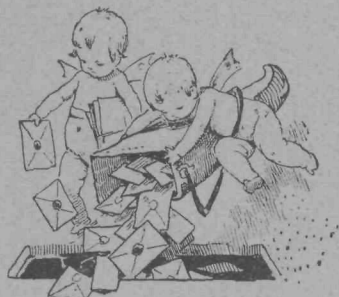
Leto
VI.

LIST S PODOBA
MI ZA SLOVEN
SKO MLADINO

VSEBINA:

1. Dedova povest. <i>Borisov</i> . Pesem	25
2. V skobec ga ujemi! <i>Furaj Pangrac</i> . Povest	26
3. V zimskem jutru. <i>Andrej Rapč</i> . Povest s podobo	30
4. Brzjav ali telegraf. <i>Jož. Reissner</i> . Poučni spis s petimi podobami	33
5. Veselje povodnega moža. Podoba	36
6. Vaški norček. <i>Ivo Blažič</i> . Povest	37
7. Ptički pozimi. <i>Anton Medved</i> . Pesem	41
8. Prijatelj Silvester. <i>E. Gangl</i> . Povest s podobo	42
9. Ljubimo domovino! <i>Lad. Ogorek</i> . Poučni spis	44
10. Miška, ná zobek! <i>V. S.</i> Povest	45
11. Zapihaj, južec! . . . <i>Sokolov</i> . Pesem	45
12. Pouk in zabava.	
Mladi risar. <i>A. Sič</i> . — Največji vrt. — Avstralija. — Dober odgovor. — Sneg v Londonu. — Korist vetrov. — Velikanski sod. — Najstarejša ura. — Zimska pesem. <i>Anton Kosi</i> . Uglasbena pesem. — Besedna naloga. <i>M. N.</i> — Rešitev	46

Prijatelj otroški. Izdal dr. Josip Somrek. Tako se imenuje lična cerkvena pesmarica za šolsko mladino.

Le škoda, da ni mičnim dvoglasnim napevom pripisan tudi še tretji glas. Lepo knjižico razpošilja izdajatelj v Celju, in sicer: mehko vezano po 12 h, v platno vezano po 20 h, elegantno vezano z zlato obrezo po 30 h, ako kupi naročnik najmanj 50 izvodov.

„Zvonček“ izhaja 1. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 5 K, pol leta 2 K 50 h, četrť leta 1 K 25 h.

Izdajatelj, upravnik in odgovoren urednik: **Luka Jelenc**, učitelj v Ljubljani, Rimska cesta št. 7.

Rokopise je pošiljati na naslov: **Engelbert Gangl** v Idriji.

Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.

Štev. 2.

V Ljubljani, 1. svečna 1905.

Leto VI.

Dedova povest.

Kako smo se smejali,
ko pravil nam je ded,
kako je hodil škrateljček
jemat čebelam med.

Ko hribe in doline
objel je tihi mrak,
dospel je škratelj Uzmovič
brž tja pred čebelnjak.

potem pa prav nalahno
tja lezel je pred panj,
in strd tako mu šla je v slast,
da bil je kar pijan . . .

Prav tiho v panj in mirno
pokukal je — ku-kuk;
čebele završale so,
a škratelj v travo — smuk! . . .

Zdaj k drugemu gre panju,
kjer malo manj šumé;
le hitro, škratelj Uzmovič,
porabi zdaj roké.

In tri noči še v gozdu
smo čuli jok in stok:
puliili bratci s klešami
so žela mu iz rok . . .

In že je z dolgo roko
potipal prvi sat;
hej, mladi škratelj Uzmovič
prebrisan, star je tat!

Potuhnil se je kakor
bi prav nič ne biló,
a siromak je zabil,
da v panj tišči rokó.

Počasi jo odmakne
nazaj za prsta dva,
pri tem pa po nerodnosti
čebelico zmečka.

Kako so brž letele
čebelice vse vprek;
a ena pa ga prav na nos
usekala je — sek! . . .

Tako je brisal pete
črez vrt in gaj domov,
kot bi za njim sestradanih
letelo sto volkóv.

Borisov.

V skobec ga ujemi!

Spisal *Furaj Pangrac.*

I.

Travnov Jože je imel golobe. Rad jih je imel, jako rad; zato jih je pa hodil zmeraj gledat in kar po cele ure je prečepel pred golobnjakom ter se zagledal zdaj v tega, zdaj v onega goloba. E, bilo pa je tudi res veselje gledati to nedolžno živalco: kako so se lepo izpreletavali golobje, kako se jim je lepo perje bleščalo v solnčnih žarkih, kako so lepo grulili „grû-û, grû-û“ in klicali svoje mlade, ko so jim prinašali drobnih zrnč za kosilce . . . Rad, jako rad je torej imel Jože golobe; bil je vedno zamišljen vanje, celo v šoli.

Nekoč so delali račun v šoli. Prištevali so drevesa k drevesom. „Povej, koliko jih je zdaj, Traven Jože!“ vpraša učitelj. Jože pa, ki je bil v duhu pri svojih golobih, je odgovoril: „Dvanajst, dva pa ležeta, pa vsi so moji!“

Vsa šola se je zasmejala na glas njegovemu odgovoru. In tistikrat smo ga vsi, ki smo bili malo bolj navihani in nagajivi, vedno in vedno povpraševali: „Jože Travnov, pa si ti golob, kaj, da tako neumno odgovarjaš?“ In preprosti Jože je pravil vedno in vedno: „Jaz nisem golob; doma jih pa imam, dvanajst jih imam, dva pa ležeta, pa vsi so moji! . . .“

Nekoč, ko pride Jože iz šole, zapazi obilo perja ležati po tleh pred golobnjakom. Ni vedel prav, kaj pomeni to; zaskrbelo ga je pa le. Brž steče v hišo ter povpraša mamo: „Ali veste, mama,“ je rekel, „zakaj je toliko perja pred golobnjakom,“ je rekel, „meni se to čudno zdi,“ je rekel. Mama mu je pa rekla: „Nič hudega, Jože, nič hudega! Poletje prihaja, pa se skubijo golobi.“ — „Da le ni nič hudega, potlej je že dobro; mene je kar zaskrbelo, da bi bilo kaj hudega.“

Skrb ga je za sedaj minila. Jože je šel z loncem pred golobnjak ter zroč v svoje golobe, pridno zajemal iz piskrca; jedel je južino. Seveda mu je kapljalo od ust in se cedilo po obleki, ko je vedno zijal v golobe; e, kaj, saj jopič, srajco operejo, golobov, takih lepih golobov pa ne vidi vsak dan . . .

„Lejte ga, Jožeta, lejte ga, Jožeta, že spet je z golobi,“ je zavpil norčavo hlapec, ki je ravno napajal konje. — Jože se ni zmenil za te besede ali jih pa slišal ni, ampak kar naprej nemoteno zajema iz piskrca.

Tedaj pa zavpije še enkrat hlapec na glas in krepko: „He-hej, Jože! A že spet ješ z golobi? Zakaj pa z žlico ne, ha-ha-ha-ha! . . .“ Toda Jože tudi zdaj ni slišal hlapca ali ga pa ni hotel slišati. Ta pa, jezen, da ga že tako majhna žaba ne posluša, spusti konja v hlev, sam pa se razkorači pred dečkom ter zavpije na ves glas: „Še v šolo pojdi, Jože, h golobom in spi pri njih in moli z njimi, potlej te pa ne bodo več otroci povpraševali: „Jože, pa si ti golob? . . .“ Ali Jože se tudi zdaj ni dal motiti. Vstal je ter šel s piskrcem in žlico v roki na drugo stran golobnjaka, kjer je mirno dalje užival južino ter gledal z one strani golobe. Od ust pa mu je kapljalo sedaj še bolj . . .

II.

Nekega jutra zapazi Jože veliko, veliko golobjega perja po tleh. Vedel je sicer, kaj to pomeni, kakor je bila povedala mati, a ga je le močno zaskrbelo. Zato vpraša zopet: „Mama, ali je kaj hudega, ali se le skubijo, ker prihaja poletje?“

„Pa je veliko perja po tleh?“

„Veliko, le poglejte!“

„Pa ne hodi kragulj po golobe, kaj?“

Jožetu zmanjka sape in ves prebledi. „Kragulj . . . po golobe . . . po moje golobe! . . . To vendar ne gre! . . .“ stoče in javka in stopica pred materjo . . . Zdaj reče mati: „Jože, preštej golobe!“

Jože je začel šteti. In je štel, štel . . . a glej čudo: enkrat jih našteje 10, drugič 14, v tretje 8, potem 15! . . . „Saj jih je še več, kot sem mislil,“ reče na to in se tolaži, a svojim besedam ne verjame.

* * *

Kakor črn strah je čepel tedaj grdi kragulj na visoki bukvi vrhu hriba, kjer je imel mlade ter gledal poželjivo dol na Travnovega Jožeta golobe. In ko tako gleda, gleda, zapazi, da se zopet golobi kakor že tolikrat prav nedolžno igrajo vrhu strehe. — Zdaj zleti kragulj visoko pod nebo. Pod nebom se vrti nekaj časa. Hipoma pa se spusti in plane naravnost na enega izmed golobcev, ki so se igrali vrhu strehe. „Klop!“ je reklo, ko se je vrgla ta grdoba na prestrašeno živalco. Golobec je bolestno zacvilil, drugi pa so prestrašeno zagrulili ter se zakadili in butnili v golobnjake. Kragulj pa ni vprašal, ali je prav ali ne, ampak je kar zasadil v svoj plen ostre kremplje, da se je perje usulo po strehi in da se je pokazala rdeča kri, ter odnesel strmečemu Jožetu golobca pred nosom.

Vse to je trajalo le en hip, par sekund. Jože je obstal na mestu, kjer je prešteval golobe, ko se je to godilo; levica se mu je skrčila sama od sebe in se položila na srce kakor da bi hotela zabraniti vhod prebridkim slutnjam, ki se že uresničujejo; desnica se je dvignila kakor bi hotela pregnati grozeči oblak nesreče; usta so mu bila napol odprta in pogled obrnjen na mamo kakor da hoče vprašati: „Mama, ali ni zdaj hudo? Ali se le trebijo golobi, ker prihaja poletje?“ — — „Ne, ne! Ne trebijo se go-

lobi; tu je kragulj, kragulj, kragulj!“ vpije mati. — „Jezus, Marija! Pomagajte, pomagajte, pomagajte!“ zastoče in zajavka Jože ter steče v strahu in trpetu za kraguljem, a ta skoro že izgine njegovim očem.

Ves dan je tulil Jože pred golobnjakom, da se je slišalo na konec vasi; ves dan je čakal s kameni v rokah na kragulja: a ne goloba ne kragulja ni bilo več nazaj; ševeč, sčasoma je pobral kragulj še vse ostale golobe, Jožetu so ostali le prazni golobnjaki . . .

Bridke solze je prelival zdaj Jože na razvalinah mlade svoje sreče . . .

III.

Nekega lepega dne reče hlapec: „Ti, Jože! Lej, vse golobe ti je podal kragulj, a on še živi in nič žalega se ni zgodilo temu grduhu. Viš, ti si redil golobe, da se je oni na hribu mastil z njimi; ti si se jokal in se še jokaš, kadar se spomniš nanje, a mrhač grdi se ti smeje z bukve. To si mevža, Jože, ti rečem, da ga še nisi ujel!“

Golobi, ki so bili Jožetu še ne pred dolgim časom vse na svetu, niso imeli zanj zdaj več take veljave. Vendar pa je ob hlapčevih besedah zaskolela dečka še nezaceljena rana ter se mu zbudila obenem želja po maščevanju. To bi z veseljem zadal Jože rušilcu mlade svoje sreče smrtni udarec, to bi z veseljem potopil grdega kragulja v žlici vode, ko bi mogel. A svest si svoje nemoči proti kragulju, je v tihi žalosti in jezi polagoma pozabljal, kar se je hudega zgodilo z golobi. Danes pa mu je hlapec zanel iznova ogenj sovraštva do kragulja, iznova mu zbudil speče želje po maščevanju. Zato mu je odgovoril Jože: „Oh, ujemi ga, ustrelj, pobij! . . .“

„Saj ga tudi bom! Še preden bo solnce v zatonu, bo kragulj v mojih rokah. V skobec ga ujamem.“

„Oh, daj ga, daj ga, Janez! V skobec ga ujemi, Janez!“

„Brez skrbi! Še danes bo zaguznil, boš že videl!“

In hlapec je šel in nastavlil vrhu strehe skobec. V skobec je položil repo in v repo je nabodel kurjega perja, tako da je bilo videti, kakor bi golob čepel tamkaj. „Boš že videl,“ je zatrjeval iznova hlapec, „preden bo solnce za gorami, se bo zvijal kragulj krvav pred tvojimi nogami.“

„Oh, le daj ga, le daj ga, Janez!“

* * *

Pa se mu je le presukalo temu grduhu, kragulju: prej je on grabil in trgal in davil, zdaj pa je njega zgrabil skobec vrhu strehe in ga trga in davi: kragulj je šel res v nastavljeno past, res se je ujel v skobec, kakor je bil pravil hlapec, da se bo.

„Ali vidiš, Jože?“ vpraša zdaj hlapec.

„Vidim,“ odgovori Jože v zadregi . . .

„Zdaj pa je iztaknil, kar je iskal in kar je že zdavnaj zaslužil. Solnce še ni v zatonu, a kragulj je že naš, se že zviija s strto perutjo in strto glavo v nastavljenem omrežju . . .“

Jože molči. Nekam čudno zro vrhu strehe njegove oči. In levica se mu zopet skrči in zastane na srcu kakor tedaj, ko je padel kragulj zviška na streho in je zajčal bolešno golobec v krempljih njegovih, in desnica se mu dvigne kakor da bi pretila in klicala: dovolj, dovolj je že prelite krvi, in gledal je na mamo, ki se je prikazala na pragu, in odprl je usta in je rekel Jože, tako je rekel: „Mama, golobi se ne trebijo, in poletje ne prihaja, a je hudo, hudo . . .“ In je kazal z iztegnjeno desnico na kragulja vrhu strehe in klical žalostno: „Kri, kri, mama! . . .“ In ta desnica je pretila in desnica je klicala: „Dovolj, dovolj krvi! . . .“

Hlapec prinese kragulja s strehe. Vrže ga pred golobnjak, ukovanega in strtega v težkem železju. Zvijal se je zdaj v resnici kragulj pred Jožetovimi nogami, ves krvav, s povešeno glavo in strto perutjo. Vroča kri mu je kapljala iz kljuna in rdečila golobje perje, edini ostanek nekdanje dečkove sreče. Kragulj je povetil glavo in zapiral žalostne oči. Kri pa, ki je kapljala iz kljuna, je klicala, je vpila: „Usmiljenje, usmiljenje! . . .“

„Stran, stran!“ zajavka zdaj bolešno Jože. „Stran, stran!“ zajavka in si zakriva obraz, da ne bi videl kragulja, ki mu je presunil mlado srce. „Stran, stran; izpusti ga, Janez, pravim!“

„Strela, ali si znorel, da tako govoriš?“ zavpije začudeno Janez. A deček le javka, a deček le prosi: „Izpusti ga, pravim, izpusti ga, Janez! . . .“

„Strela, ali si res znorel? Golobe ti je skubil in davil, in zdaj ti ga naj izpustim?“

„Saj ni vedel, kaj je delal; izpusti ga, pravim!“

„O-ho! Ni vedel! Pa še kolikrat je vedel, in vse huje se je godilo golobom, ko jih je drl ta mrkač, kakor se godi zdaj njemu samemu!“

„Morda je pa vzel golobe kateri drugi kragulj, ne ta! — Oh, stran, stran! Izpusti ga, izpusti, prosim te!“

Mati, ki je še vedno stala na pragu, je rekla, ko je to slišala: „Janez, pa slušaj, ga pa izpusti.“

Hlapec nevrno pogleda mater. Čudi se, da more tudi mati govoriti tako kakor mlečnozobi Jože, ki je bržčas znorel, ali ga pa še pamet ni srečala. Nekaj čudno zamomlja, a kragulja se ne pritakne. Pa mu spet reče mati: „Janez, pa slušaj, pa izpusti kragulja, je tudi siromak.“

Hlapec se malomarno posmeje. „Pa bom,“ reče, zgrabi kragulja v skobcu ter ga odnese za skedenj. „A živega te ne izpustim,“ si misli ter odpre skobec. Tedaj pa je kragulj že poginil. Mrtev telebne iz skobca na tla. — —

„Mama, vedno vas bom imel rad.“

„Zakaj?“

„Zato, ker ste Janezu ukazali tako.“

„Pa samo zato?“

„O, ne samo zato; veste, zato tudi . . . zato največ, ker ste vi moja dobra mama.“

„Pa golobčkov zdaj ne bo več pri hiši; ali ti ne bo hudo po njih? . . .“

„Malo že! — Bom pa pri vas, mama; pri vas sem še rajši . . .“

„No, le priden bodi, Jožek moj, bom pa teto prosila, da ti pošlje dva.“

„Oh, mama! . . .“

V zimskem jutru.

Spisal *Andrej Rapè.*

sem od Grintavca je pihal leden veter. Kogar si srečal, vsak je tiščal obe pesti v žepih in stiskal suktnjo k sebi, zakaj veter je bil rezek, da se je zajedal v mozeg in kosti. Vrabci so tiščali k dimnikom, in vrane so kvakale hrupavo, stoječ po strehah in letah kozelcev, semintja stopicaje.

Bohinčev Ila je prihitel v sobo. Za nikogar se ni zmenil. Ročice je imel modrordeče. Kot jabolko okroglo ličece je bilo rdeče kot kuhan rak.

„Tonček, to brije!“ je zaklical, ko se je skobacal k peči.

Bohinčev Ila, dal si je to ime sam, pravzaprav mu je bilo ime Filip, je bil korenjak petih let. Pa vam je zajeten in krepak, bolj kot marsikak šolarček, ki ga mora mati priganjati v šolo. Mraza se ne boji. Doli ob Savi brazda z rokami po vodi veninven, pa naj je še tako mraz. Ej, vodo ljubi. Zato je pa tudi vedno čeden in snažen. Brk ne nosi okolo ust kakor nekateri njegovi vrstniki. Umiva se od sile rad. Pa je njegova koža tudi sveža in zdrava ter lepa kakor pomladne rože živi cvet.

„Kaj ne, da brije“, mu odgovori za dve leti starejši Tonček. „Mama je rekla, da bo snežilo. Ti, Ila, veš kaj, pripraviva si danes, ko je tako mraz, metle, da zmeteva sneg do soseda, če bo res padal.“

In takoj je bil Ila z zapečka. „Kako pa jih narediva?“ je rekel in se oblastno postavil sredi hiše.

„Ondi v kuhinji sta dva droga,“ pripoveduje Tonček. „Na ta droga naveževa brezovja, saj ga je dosti v drvarnici!“

Ila je že tekkel po brezovje. Tonček pa v kuhinjo po droga. Vse sta imela sedaj — ali kaj, ko pa nista imela vrvce. Brezovja nista imela s čim privezati na droga.

Sem po mostu je pridrdral voz. Hlapec Janez je pripokal z bičem. Janez in Ila — ej, to sta bila prijatelja! Ila je bil Janezov pravi „fant“. Pa Ila tudi ni dolgo premišljal, kje dobi vrvce, ko je ugledal Janeza na dvorišču. Stekel je ven.

„Janez!“ je poklical.

„Kaj je, Ila?“ je vprašal hlapec.

„Metlo bom naredil, da jutri zmetem sneg do soseda.“

„Misliš, da bo jutri sneg?“

„Seveda, saj sta že rekla mama in ata. Tonček tudi pravi, kako bi ga potem ne bilo? Ivanka je pa majhna, pa tako nič ne ve,“ se odreže Ila.

„Le naredi metlo, prav! Pa močno moraš narediti,“ je rekel Janez in se obrnil v hlev.

„Janez!“

„Kaj je, Ila?“

„Vrvce nimam, da bi zvezal metlo. Daj mi je, daj, saj je imaš pri biču dovolj,“ je poprosil Ila.

In mislite, da ni Janez takoj izvlekel iz žepa vrvce, ki jo je imel pripravljeno za bič?! Kaj še! Takoj, takoj, vam pravim! Pa še naproti mu jo je prinesel. Zakaj pa je bil Ila njegov „fant“?!

„Če ne boš mogel dosti trdno zvezati, Ila, pa prinesi meni v hlev, pa bom jaz,“ je še Janez vpil za tekočim dečkom.

Imela sta sedaj dečka vrvce dovolj, vsega dovolj! In vezala sta, vezala, kar se je najbolj dalo. Pa kaj! Saj veste, koliko more narediti tak

petleten in sedemleten korenjak. Kakor je hotel Ila z novo metlo malo pomesti po sobi, pa mu je razpadlo vse narazen.

„Nič ne bo, Tonček! Janezu nesem, pa bo zvezal,“ je naposled odločil Ila. In tako je tudi bilo.

* * *

Tisto noč je rjula burja kakor besna. Okolo hišnih oken in oglov se je zaganjala, kot bi bilo vse njeno. Tuintam se je čul na steklih mehek vdar, kakor bi kaj padalo na šipe.

Ila in Tonček sta že trdno spala, ko je večerjela Bohinčeva družina.

„Pa je storil Ila le prav, ko si je pripravil metlo, da jutri zmete sneg“, se oglasi hlapec Janez, ugledavši deklo, ki je stopila v sobo vsa bela.

„Tako pa gre, kakor bi gori v oblakih trgali cunje,“ de dekla.

Drugo jutro pa je bilo vse belo.

* * *

Zgodaj sta šla včeraj spat Ila in Tonček, pa sta tudi danes že zgodaj na delu. Prav tako!

Tonček je privlekel na dan svojo kučmo, zakaj če je zunaj sneg, mora biti kučma na glavi. Obul je zimske črevlje, in mama mu je zavezala robec okolo vratu in ušes, pa rokavice, tiste velike, ki jih nosi dekla, v katere se je pogreznila vsa roka Tončkova, in še metlo na ramo, pa hajdi! Ila se ni tako napravljal. Mama ga je silila in mu celo žugala, da ga ne pusti ven, če se ne obleče dobro, no, to je toliko pomagalo, da se je oblekel vsaj kolikortoliko dobro. In šla sta Ila in Tonček razmetavat sneg do sosedu. Spremljal ju je mali „Pinč“, ki bi se bil kmalu izgubil v snegu. Ta ju je pozorno gledal in otepal s tačico gobček, ki je bil tako siten, da je povohal sneg in je bil sedaj ves bel. Krepko sta delala. Vroče jima je bilo. Daleč sta bila že od hiše, ko pride po narejeni poti sestra Ivanka z zajtrkom. Mati je namreč dobro vedela, da že Ili in Tončku kruli po želodčku. Da pa ne prideta prej domov, dokler ne dovršita dela, se ji je tudi zdelo, zato jima je poslala zajtrk. Vedela je tudi, da jima naredi s tem veliko veselje, saj hočeta biti vedno že oba dorasla, velika moža, ki jima nosijo jed na mesto, kjer delata, da ne zamujata s hojo domov dragega časa.

Tako vidimo na sliki Ilo, ki veselo pije vročo kavo, držeč lonček z obema rokama. Ivanka ga čaka z lončkom, ki je iz njega Tonček že snedel svoj zajtrk, in s košarico na roki, v kateri je nosila zajtrk. Le pogledjte Tončka, kako krepko se upira v svojo metlo in kako možato je del Ila svojo med roke. To sta vam delavca, vredna zlatih denarjev!

Brzjav ali telegraf.

Spisal prof. Jož. Reisner.

Dandanes nismo več tako vezani na svoje bivališče kakor smo bili nekdaj. Občujemo ne samo s sosednimi kraji, ampak celo z oddaljenimi mesti. Česar se ne peljemo iskat sami, kar rabimo za svoje domače in javne potrebe, naročimo lahko po pošti ali železnici. Pismo pride z majhnimi stroški prav kmalu na svoje mesto. Če pa hočemo kaj prav nujnega poročati, stopimo na pošto, napišemo svoje naročilo, plačamo za vsako napisano besedo 6 vinarjev, poštar stopi k mizi, pretipava po nji, čujemo, kakor da potrkava s ključem, in v nekoliko minutah je opravljeno. V dveh urah imamo že lahko odgovor, če treba, z Dunaja ali še od dlje.

Tukaj je naglica nekaj vredna. Pa bistre glave morajo biti ti poštarji! Na mizi nekaj koles in ključev, pod mizo kup neznatnih steklenic in po steni napeljene bakrene žice — to je vsa njihova skrivnost. In naj je solčno ali oblačno, deževno ali sneženo, podnevi ali ponoči — poštar ti piše, kamor hočeš, pa ne rabi ne tinte ne peresa ne svinčnika.

Kolikokrat sem kot deček povpraševal doma, kako to opravlja poštar; tolažili so me, da teh skrivnosti še ne morem razumeti; ko bom velik, se jih bom že naučil v šoli. Vdati sem se moral. Zunaj mesta smo pa metali tovariši kamene v drogove, ki so po njih napeljene žice od pošte do pošte, z ušesom ob drogu poslušali skrivno šumenje in ugibali, kam in kaj smo „telegrafovali“.

Ker ste danes ravno tako ukaželjni, kakor smo bili nekdaj, naj vas podučí ta-le spis o napravi, ki z njo brzo javimo v daljne kraje in jo zaraditega imenujemo brzjav ali telegraf.

Neka vrsta železne rude, imenovana magnetit, ima svojstvo, da obvisé na nji jeklena peresa, žreblji, sploh železni koščki. To svojstvo dobi tudi jeklena palčica, če je bila več časa v dotiki z magnetitom. Palčica je postala na ta način magnet. Na žreblju, ki je obvisel na magnetu, obvisi lahko še drug žrebelj; prvi je postal tudi magnetičen. (Podoba 1.) Če vzamem prvi žrebelj z magnetu, odpade drugi s prvega. Prvi je bil samo toliko časa magnetičen, dokler je sam visel na magnetu.

Če potegnemo z magnetom nekolikokrat po jekleni palčici, torej palčici iz trdega železa, postane ta magnetična in obdrži svojo magne-

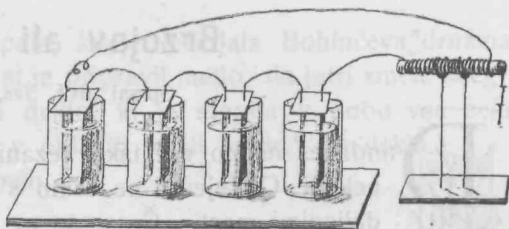
tičnost; mehko železo pa izgubi magnetičnost, če smo ga odmaknili od magneta.

Še eno silo treba poznati, da razumemo brzovjavno pripravo.

Postavimo v stekleno posodo, ki smo vanjo natočili razredčene žveplene kisline, bakreño in cinkovo ploščo tako, da se plošči nikjer ne dotikata in molita še nekoliko iz tekočine. To enostavno pripravo imenujemo galvanski člen (element); iz tekočine moleči kovinski konec pa je

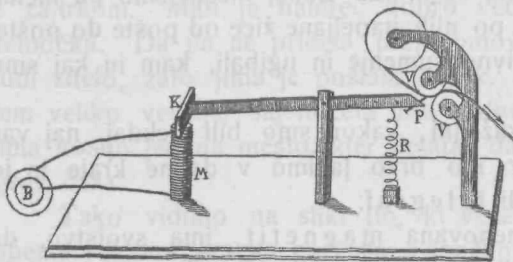
Podoba 1.

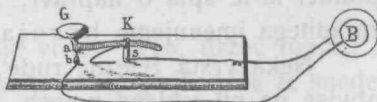
Podoba 2.

elementov pol. (Italijan Galvani ga je izumil.) Več elementov razvrstimo drugega poleg drugega tako, da zvežemo z žico bakrov pol prvega elementa s cinkovim polom drugega elementa, bakrov pol tega s cinkovim polom tretjega itd. V prvem elementu je ostal prost cinkov, v zadnjem pa bakrov. Tako skupino elementov imenujemo galvansko baterijo. (Podoba 2.) Prosti cinkov in bakrov pol imenujemo baterijska pola. (V elementih moremo porabljeni tudi druge kovine in tekočine, in baterije se dajo sestavljati na drug način.)

Če zvežemo baterijska pola z bakreno žico in žico ovijemo okolo železne palčice, postane ta magnetična. Jeklena palčica obdrži svojo magnetičnost, palčica iz mehkega železa pa jo izgubi, če smo žico odvili s palčice ali če smo žični konec odmaknili od baterijskega pola. Po žici, ki

Podoba 3.

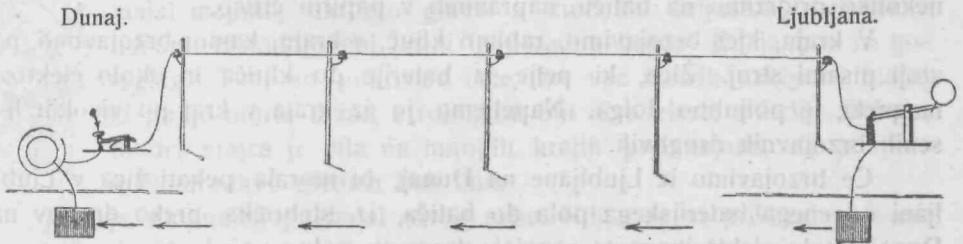

Podoba 4.

veže pola, se pretaka zaradi dotika kovin s kislino v vsakem elementu sila, ki jo imenujemo galvanično elektriko. Če teče ta okolo železa, zbudi v njem magnetičnost; magnet pa, ki je nastal na ta način, imenujemo elektromagnet.

Podoba 3. kaže na stojalu *S* vzvod od *K* do *P*, ki je v *O* prigrabljiv. Na levem koncu vzvoda je pritrjena železna palčica *K*, kotvica imeno-

vana; na desnem pa je pritrjen kratek kovinski pisalni klinček. Kotvica visi v ravnotežju ravno nad elektromagnetom *M*. Dva kroga z istim središčem nam kaže baterijo *B*, in sicer uprizarjamo z vsakim krogom baterijski pol. Na podobi sta pola zvezana z žico, ki pelje okolo elektromagneta. Ta je potegnil kotvico nase. Desni vzvodov konec se je privzdignil in pisalni klinček vtisnil v papirnat listek, ki ga posebna priprava premika med valjema *V*. V tem položaju, ki nam ga uprizarja slika, se

Podoba 5.

mora zaradi premikanja papirnatega listka poznati v njem črta. Brž ko odmaknem konec žice od baterijskega pola, prestane palčica *M* biti magnet, izpusti kotvico *K*, pero *R* pa potegne vzvod v vodoravno ležo nazaj in s tem odmakne pisalni klinček *P* od papirnatega listka. Primikanje ali odmikanje žičnega konca k polu ali od pola imenujemo sklepanje ali odpiranje baterije. Če torej sklenem baterijo, je kotvica na magnetu, pisalni klinček pa dela črto v papirnat listek; če pa odprem baterijo, odmakne pero kotvico od magneta in pisalni klinček od listka. Če le za hip sklenem baterijo, se tudi kotvica primakne le za hip k magnetu, in klinček vdari točko v papir. Iz črtic in točk pa moremo sestaviti toliko znakov, kolikor jih rabimo za pisanje. Da lahko beremo, napravljamo med posameznimi znamenji presledke. Poglejte si abecedo:

a . —	f . . — .	k — . —
b — . . .	g — — .	l . . — .
c — . — .	h	m — —
d — . .	i . .	n — .
e .	j . — — —	o — — —
	p . — — .	u . . —
	q — — . —	v . . . —
	r . — .	x — . . —
	s . . .	y — . — —
	t —	z — — . .

Imamo torej že pisalni stroj in poznamo znake. Pisati pa je težko z odmikanjem in primikanjem žice. Izumili so ključ *K*, ki ga kaže podoba 4.

Od enega pola drži žica k stebričku *S*, od drugega pola pa k batičku *b*. Ključ, stebriček *S*, batič *b* in ključev nastavek *a* so navadno iz medi (mesinga). Če udarimo na leseno ključevo glavico *G*, se ključev nastavek *a* dotakne batička *b*, in sklenili smo baterijo, ker kovinski ključevi

deli ravno tako prevajajo elektriko kakor bakrova žica sama. Če izpustimo glavico, smo odprli baterijo, ker je prekinjena med nastavkom *a* in batičem *b*.

Te dve pripravi zvežemo tako, da napeljemo žico od enega baterijskega pola v ključev batič *b*, od drugega pola pa okolo elektromagneta v ključev stebriček *S*. Kadar pritismo na ključevo glavico, vdari pisalni klinček v papir. Če je pritisk le hipen, dobimo v papirju točko, če glavico nekoliko pridržimo na batiču, napravimo v papirju črtico.

V kraju, kjer brzojavimo, rabimo ključ, v kraju, kamor brzojavimo, pa stoji pisalni stroj. Žica, ki pelje iz baterije do ključa in okolo elektromagneta, je poljubno dolga. Napeljemo jo iz kraja v kraj po visokih lesenih brzojavnih drogovi.

Ce brzojavimo iz Ljubljane na Dunaj, bi morala peljati žica v Ljubljani od enega baterijskega pola do batiča, iz stebrička preko drogov na Dunaj okolo elektromagneta nazaj k drugemu polu.

Našli pa so, da te druge žice sploh treba ni, da zadostuje, če žična konca zvežemo z velikima bakrenima ploščama in ju, eno v Ljubljani, drugo na Dunaju, zakopljemo v zemljo. Lahko bi rekli, da pelje zemlja sama elektriko od ene plošče do druge.

Podoba 5. kaže brzojavno zvezo, kakršne je treba, če brzojavimo iz Ljubljane na Dunaj. Seveda lahko brzojavimo tudi z Dunaja v Ljubljano; saj imajo tudi Dunajčani svojo baterijo in svoj ključ in Ljubljančani svoj pisalni stroj. Če zvežemo na mizi obe pripravi dovolj premeteno, porabimo lahko za obe poti isto brzojavno žico.

~ Veselje povodnega moža. ~

Vaški norček.

Spisal Ivo Blažič.

I.

Cibrov Jaka je sedel na kameniti ograji pred gostilnico. Mrmral je sam s seboj nerazumljive besede, krilil z dolgimi rokami po zraku, majal majhno, okroglo glavo z močnimi čeljustmi, orlovskim nosom, razkuštranimi lasmi in neredno brado. Bil je bos in gologlav. Telo so pokrivala bele, na več mestih zakrpane hlače, ki jih je moral držati z roko, da mu niso zlezele z ledij. Debela, modra srajca je bila na mnogih krajih preluknjana, da je rjava koža zvedavo gledala beli dan.

Jaka je zdajinzdaj pogledal okrog sebe. Nihče se ni prikazal na vasi. Žgavčevka in Maslovka sta prali ob potoku, ki je šumljal in se penil kraj vasi. Jesen je vladala povsod. Vse je kazalo žalostno lice. Drevesa so izgubljala svojo lepo, zeleno obleko. List za listom je padal na tla; v velikih kolobarjih je krožil vsak po zraku in trepetal k zemlji. Poslednja cvetka v logu ob skakljajočem potoku je povešala žalostno glavico in čakala smrti. Po narodi je odmevala žalostna pesem . . .

Jesen je podoba ubožnega življenja Cibrovega Jake, ki ni imel zdrave pameti. Kaj je človek brez pameti?

„Cibrov Jaka, dober dan! Norček! Norček!“ Tako je vpila vaška deca, ki je priletela po vasi iz šole. Žgavčev Pepe, ki je bil znan zaradi pretepanja, je pristopil prav tik ograje in Jako pocukal za hlačnico.

„Norček! Norček!“ se je zopet glasilo. Nekaj paglavcev je odpiralo široko svoja usta in kazalo Jaki jezike.

„Norček! Norček! Norček!“ je zopet povzel Maslov Tone, največji lenuh in malomarnež v šoli.

Jaka je skočil z zidu, pograbil kamen in ga zalučal za deco, ki je bežala po vasi in kričala venomer: „Norček! Norček! Norček!“

„Ah, boli, boli! Norček mi je vrgel kamen v nogo,“ je vpil Žgavčev Pepe in jokal.

Jaka je nakremžil obraz in gledal z izbuljenimi, jeznimi očmi za deco, ki je izginila za hišami.

„Kaj že zopet uganjaš in mečeš kamenje za deco? Razbojnik, ubijalec, otroke nam pomoriš, potem pojdeš v luknjo, ti nepridiprav!“ je vpila Žgavčevka in mu pretila z roko.

Jaka je bil rdeč kot črešnja spomladi.

„Nič nisem naredil, teta; nedolžen sem!“

„Zdaj si še upa tajiti ta cigan!“ je odvrnila Maslovka.

„Ali vaju ni sram, da se zadirata v ubogega Jako? Rajši učita doma svoje paglavce, kako se morajo vesti proti ubogim ljudem.“

Tako je govoril lovec Matija, ki je stopil iz gostilnice. Jezno je gledal ženski, Jako pa z usmiljenjem.

„Cigan je bil, je in bo. Saj vemo: jabolko ne pade daleč od debla. Mati je pila toliko časa, da je znorela. Na Studenec so jo peljali v blaznico, kjer je kmalu umrla. Oče se pa potepuje po svetu. Bogve, kje je. Morebiti se klati po Ameriki, morebiti je že pod zemljo zaradi pijače,“ je regljala Žgavčevka.

Jaki je bilo hudo pri srcu, ker je govorila tako o njegovih starših. Dve gorki solzi sta se mu potočili po uvelem, zagorelem licu. Obrisal si je oči z rokavom in žalostno zrl — kdove kam. Morda je gledal v spominu ubogo mater v temnih obrisih, vso otožno, zapuščeno in osamljeno. Črno ruto je imela na glavi in žalno obleko na izsušenem telesu, v roki je pa držala rožni venec in oljčno vejico. Zdelo se mu je, kakor bi rekla z glasom, milim in prosečim, da bi se je usmilil kamen ob poti: „Pridi, pridi!“ Izginila je kot sladak sen v noči, ko vse miruje in sanja, gozd in livada, prostrana ravan in v nebesne višave kipeča gora. In pristopil je oče, ves krvav in pobit na rokah in nogah. Težko je dihal, in otožno je bilo njegovo obličje. Debele, potne kaplje in rdeča kri je curljala z njega, tekla je dol črez oči in mu močila obrvi in vejaste trepalnice in zalivala velike gube.

„Ali me poznaš, sin? Glej, to sem jaz. Pridi, sin, pridi!“

Jokal je Jaka, oče ga je vabil s krvavo roko in odšel.

„Bog bo sodil vse, tudi vas. — Jaka, pojdi domov, ubožec!“

Matija ga je odvedel k županu, kjer je spal v listju zraven domačega psa, ki sta bila prijatelja. Tja so mu nosili jedil in pijače.

II.

Cibrov Jaka je sedel tam nad vasjo. Gozd je šumel svojo žalostno, otožno pesem. Privel je lahen vetrič, stresel vrhove šibkih jelk in ponosnih smrek. Zaječal je gozd in zastokal kot onemogel starec v trdi zimi.

Žalost se je oglasila v Jakobem srcu. Tudi on je bil otožen kot jesen v svoji zapuščenosti. Nekdaj je bilo nekaj, kar mu je delalo veselje. Bilo je nekaj neznanega, voljnega in radostnega. Zdaj je pa izginilo vse, radost in zadovoljnost. Ostala mu je otožnost in zapuščenost, prihajala je vedno večja duševna tema.

Da, nekdanj! Mlad deček je bil in vesel, ljudje so rekali: neumno vesel, ker se je smejal ob vsaki priliki. V šoli mu ni hotelo iti, jezen je bil nanjo! Komaj toliko se je naučil, da je poznal i in u. Precej star je že bil, ko je šel prvič k izpovedi, dvajset let je izpolnil, ko je pristopil k prvemu sv. obhajilu. Nekaj drugega je pa posebno veselilo Jaka. Krave pasti in prepevati po planini — to mu je bilo v največjo radost. Kako je duša svobodna! Lahko poleti nad gore in gleda po rodovitni dolini, kjer vse klije in cvete in se veseli pomladanske sreče in se odeva v zeleno, novo, svežo obleko. In solnce si ogleduje svoj obraz v zrcalu reških valov, ki se pené in zaganjajo ob bregove. Veselo je in se smehlja prirodi kakor dete svoji materi,

Zgodaj je ostavil Jakov oče svojo kočo in ženo in krenil po svetu. Z ženo sta se prepirala in živela v večni razprtiji. Ona je pila, on jo je zmerjal; nista se mogla gledati. Nekega dne je odšel in se ni vrnil. Meta je pa pila, dokler ni bilo preveč. Odvedli so jo na Studenec v blaznico. Kmalu potem je umrla.

Jaka je podedoval po materi nekaj norosti, ki je rasla z leti. Časih se je kazala v prevelikem veselju, časih v preveliki otožnosti, ki se ga je pollaščala čimbolj.

Dokler je bil mlad, je služil pri županu za pastirja, pozneje za volarja. Zadnji čas ni bil skoro za nobeno delo več. Seno je raztresal po hlevu in ga metal pod živino, namesto da bi ga deval v jasli. Ljudje so mu vzdeli ime norčka.

Nad vasjo si je napravil bajto, kjer je časih prenočeval. Naokrog je kopal zemljo in sadil trte, ki so mu pa usahnile. Pravil je, da se oženi in da bo stanoval z ženo v bajti.

Šoja je letela nad gozdom, dvakrat zapela in sedla vrh hrasta.

Jaka se je zbudil iz sanj in pogledal po bregu nizdol. Glej, okrog njegove bajte je bilo vse polno dečkov, ki so se smejali in vpili. Siv dim se je dvigal iz bajte proti oblakom, ki jih je podil mrzel sever po jesenskem nebu.

„Ha-ha, norčkova bajta gori!“ je kričal Žgavčev Pepe.

Jaka je hitel po bregu proti paglavcem. Ko so ga zagledali, so zbežali in vpili: „Norček! Norček! Norček!“

Visok plamen se je dvigal in lizal hrastove kole, ki so tvorili streho. Dim se je valil zdaj nizko pri zemlji, zdaj zopet visoko pod oblake.

„Gori, gori! Moja bajta gori!“

Sedel je zraven na zemljo in jokal in klical na pomoč. In prikazala se mu je tam izza bajte mati, vsa črna, s črno ruto na glavi, z molkom in oljčno vejico v rokah in ga prosila: „Pridi, pridi!“ In pristopil je oče, ves krvav in pobit, krvave je imel roke in noge in po obrazu mu je curljala rdeča gorka kri. Težko je dihal in s slabotnim glasom je dejal: „Ali me poznaš, sin? Glej, to sem jaz. Pridi, sin, pridi!“

Prihiteli so gledat ljudje. Nekateri so se smejali, drugi so milovali Jaka. Prišla je Žgavčevka in Maslovka, in Matija je prišel.

„Kdo je pa danes cigan? Menda vaš fant, ne, Žgavčevka?“

Tiho je bila in odšla. Matija je pa gledal za njo.

„Ne jokaj, Jaka! Bog bo kaznoval Žgavčevega Pepeta“. Matija ga je prijel za roko in ga odvedel kot dveletnega otroka.

III.

Lepo zimsko popoldne je sijalo na zemljo. Povsod bel, prožen sneg. Zašumele so veje na drevju in sipale na tla snežne kristale.

Za vasjo so se kepali otroci. Med njimi sta bila tudi Žgavčev Pepe in Maslov Tone. Letale so kepe semintja in se svetile v zlatih solčnih

žarkih. Potegnil je gorak, južen veter, in sneg se je tajal, tuintam je drla voda izpod njega in polzela nizdól.

Sem od vasi je stopal Cibrov Jaka. Še bolj žalosten in otožen je bil kakor jeseni.

„Norček gre! Norček! Norček!“ so vpili, leteli proti njemu in ga obsuli s kepami. Žgavčev Pepe mu jo je vrgel z vso močjo v glavo.

Jaka je planil nadenj. Zgrabil je Pepeta, ga položil v sneg, vlekel za lase in tolkel z glavo ob tla, da je krvavela. Paglavec je vpil, drugi so mu pomagali.

Prihitele so ženske, kričale in zmerjale Jako. Žgavčevka se je zagnala v norčka, da se je prevrnil v sneg. Otroci so ga začeli iznova kepati. Jaka je bežal po polju proti gozdu.

„Cigan, fanta si ubil! Ubijalec, zaprli te bodo,“ je kričala Žgavčevka in žugala s pestjo.

Jaka je pa bežal. Gnalo ga je kakor Kajna, ko je ubil svojega brata. Zadel se je ob kamenje in padel. Ranil si je obraz, da mu je kri curljala po licu. Pobrál se je in hitel dalje po gozdu. Izpodtikal se je ob korenine in padal. Naprej, naprej! Zdelo se mu je, da hiti nekdo za njim z ostrim mečem, da mu je vedno za petami, da ga vsak trenutek doide in umori. Kričalo je za njim in se togotilo: „Cigan, fanta si ubil! Ubijalec, zaprli te bodo!“ In drl je dalje, kolikor so ga nesle noge. Zganile so se veje, drevje je zašumelo kot v pomladanskem snu in prikazala se mu je mati, žalostna in otožna, vsa črno oblečena, z molkom in oljčno vejico v rokah. Podajala mu je vejico in govorila mило, vabeče in proseče: „Pridi, pridi!“ In pristopil je oče, ves krvav in pobit, po obrazu mu je tekla rdeča kri. Mešala se je z znojem in kapala na zemljo. Težko je dihal in bolešno mu je govoril s slabotnim glasom: „Ali me poznaš, sin? Glej, to sem jaz. Pridi, sin, pridi!“ Podajala sta mu roke in ga prosila in gledala mило. Zadaj je pa vpilo in zmerjalo: „Cigan, fanta si ubil! Ubijalec, zaprli te bodo!“

Nizko doli se je oglasil glas materin: „Pridi, pridi!“ Proseč je bil glas očeta, krvavega in pobitega: „Ali me poznaš, sin? Glej, to sem jaz. Pridi, sin, pridi k meni!“

Jaka je padel v prepad . . .

Črez dva dni ga je našel lovec Matija. Solza se mu je utrnila v očesu.

Žgavčev Pepe je nosil dolgo obvezano glavo, teden dni je ležal. Hudo ga je bolelo in trgalo po glavi. Večkrat je ponavljal v spanju: „Norček me je, norček! Norček, ah, ah!“

Ko je pa zvedel, da se je ubil Cibrov Jaka, se je prestrašil in bil je žalosten ter se je kesal.

Ptički pozimi.

S sneženih gor meniščka
v doline lakot spravi,
sestradanega liščka
na jablani pozdravi.

Menišček:

O, zime, ostre, divje!
Po gorah piska, mede.
Kaj bi zobala? Ivje?
Hu, trda nama prede.

Lišček:

Ljudje so nehvaležni,
ne pomnijo pomladi,
ko pesemce smo nežni
popevali jim radi.

Končali smo mrčesa
ogromno jim število,
da sadja so drevesa
prinesla jim obilo.

Čížek:

Preljubi, mili deček,
kaj truda bi te stalo,
če zapustiš zapeček
in nas se spomniš malo.

Roditelje poprosi,
da žitnico odpró ti,
nekoliko natrosi
nam živeža po poti!

Konopljenec:

Ko pride v igred jasna,
in solnce sneg razgrebe,
hvalila pesem glasna
bo Stvarnika in tebe.

Vrabc:

Očita vran zavisten
ubogemu mi ptiču,
da tat sem brezkoristen.
A ni res — griču, griču!

Gostim se rad na podi,
boje se me i črvi,
tako da sem pri škodi
in pri koristi prvi.

Sinica:

Največ, kar nas je ptičev,
jaz zležem drobna, mala.
Deset, dvanajst mladičev
vzrediti — to ni šala.

Pinož:

Aha! Že nese deček
prosa nam polen lonec
in jedrc za nameček.
Zdaj lakote bo konec.

Deček:

Ti sitni požeruščki!
To grlce, nikdar sito!
V naperjenem kožuški
beračijo za žito.

Najhujši so vrabiči!
Sinice in pinože
odrivajo pri piči,
da najedó se lože.

Zelenkastega dleska
edinega bojé se;
on kljun odpre, zatleska,
namah se jih otrese.

Pohlevna misli zeba,
ko gleda rázpor hudi:
kadár bo čas in treba,
dobom že nekaj tudi.

O, vsi, o, vsi doboste.
Zobljíte! Bog vas sprimi!
Imam vas rad za goste
poleti in pozimi.

Anton Medved.

Prijateljev Silvester.

Spisal E. Gangl.

Ljubljani imam prijatelja, ki mu je bil pred enajstimi leti rojen sin. Krstili so ga za Silvestra, a zvali za Silvota. Prijatelja sva bila tudi midva. Večkrat sem prišel, ko sem še bival v Ljubljani, k njegovemu očetu. Kadar je bilo lepo vreme in nekoliko svobodnega časa, sva šla tudi na izprehod. Solnce je svetilo na zemljo, da je bila videti vsa pozlačena, vsa posipana z raztopljenim zlatom. Takrat sva šla po lepih cestah širokega ljubljanskega polja tja proti Št. Vidu ali mimo Sv. Krištofa na vabljivo zeleno Posavje. Dostikrat je bil z nama tudi Silvo. Majhen deček je bil, a bil je hitreji nego midva. Mudilo se mu je za metulji, ki so plavali po sinjem zraku s pisanimi, svetlimi krili. Hotelo se mu je bogatega, neskončno

lepega poljskega cvetja, ki je klilo ob cesti. Morda se mu je hotelo celo čudovito lepih solnčnih pramenov, ki trepečejo k zemlji. In ko je segel z roko, da ujame metulja, ali ni morda hotel solncu ugrabiti pest zlatega prahu, da ga spravi v žep za dobo, ki bo temna in hladna, brez solnca in njegovih dobrot?

In tako sva se seznanila in sprijateljila tudi z njim, s Silvestrom.

Časih, ko sem stopal po ulicah ljubljanskega mesta, sem srečal svojega mladega prijatelja, ki ga je poslala mama k stricu ali kam drugam.

Že od daleč sem zagledal dvoje živih, črnosvetlih oči in že od daleč me je pozdravljaj njegov ljubeznivi

nasmeh. In kako dobro se mu je zdelo, ko sva postala sredi živahnega uličnega vrveža in nekoliko pomoževala vpricho vseh ljudi, majhnih in velikih, gosposkih in kmetiških. In ko sva si segla v roko in se poslovila, se je ozrl večkrat nazaj, češ, ali me pač gledajo ljudje, ko sem govoril z gospodom . . .

In ko je dospel domov, je bilo prvo, da je povedal domačim, kako se je srečal z menoj in kako sva govorila na cesti.

Odšel sem iz Ljubljane. Po veliki cesti, po večji nego je ona v Šent Vid in na Posavje, sem jo mahnil v veliki svet. Vzpotoma sem se obilokrat spomnil svojega mladega prijatelja, ki si je lovil v vrečo metuljev, si trgaj poljskih cvetov in ugrabljaj solncu žarke. Želel sem si njegove vesele duše, polne utešljivih želj, majhne v hrepenenju, velike v skromnosti uživanja blage mladostne sreče.

Silvester je rasel in prihajal moder in učen. Minilo je po več mesecev, preden sva se zopet videla. Hodil je že v šolo, seznanjal se je že z učenostjo četrtega razreda. Tista čista otroška preprostost se je umikala in umaknila zrelosti pametnega dečka, ki so ga naskočile prve skrbi, kako zadoščaj dolžnostim umnega učenca in dobrega otroka.

In bil je umen deček in dober otrok. Dober otrok je bil, zato si je pa prizadeval, da ne stori nikoli nič takega, kar bi utegnilo žaliti starše doma in učitelje v šoli. In tako si je pridobil ljubezen svojcev in učiteljev. V zavesti, da ga imajo radi in da so v skrbeh zanj, je občutil najlepše veselje, tiho, samo čistemu srcu pojmljivo srečo.

In vsa Ljubljana bi ne imela srečnejšega otroka, ako bi Silvestra ne začela tako zgodaj mučiti težka bolezen.

Bolehal je dolgo časa, tri leta. Zbolel je in ozdravil in zopet zbolel. A vedno je tlela v njem nadeja, da bo še dolgo živel, da se bo v srednjih šolah priučil toliko lepega in znamenitega, da ne bo zmeraj majhen in šibak, nego da bo tudi on velik in učen gospod.

Pretekle pomladi pa, ko je ob tistih cestah, koder se je izprehajal, zabrstela nova, sveža rast zelenju in cvetju, je legel pa ni več vstal.

Niti toliko ni mogel iz postelje, da bi opravil s svojimi součenci prvo sveto obhajilo. Prihajali so k njemu njegovi součenci in mu pripovedovali, kako je lepo v šoli in zunaj šole, ko cveto kostanji in se odevajo nasadi ljubljanskih vrtov v mlado zeleno opravo. Pravili so mu lepe reči, da so bile Silvestru solzne oči od zadivljenja in hrepenenja. Skozi okno so sijali k njemu na posteljo solnčni žarki, dihali so k njemu vonji z bližnjih razcvelih vrtnih gredic, a njemu se je hotelo venkaj, kjer je vse to lepše in slajše.

Prišel pa je dan, ko se je vsa solnčna luč izlila ob njegovi postelji, ko so vsi najlepši vonji zadehteli ob njegovem ležišču. Bil je to dan prvega njegovega obhajila. Napravila mu je mamica ob zglavju lep oltarček, in prišel je oče frančiškan in mu podelil živega Boga. Tako je prišel k ubogemu mlademu bolniku njegov najboljši prijatelj, ki mu je vtil v boleost hladila in v srce sladkega, mirnega pričakovanja, ki ga še tesneje združi z Njim, ki ga je prišel tolažit in osrečit . . .

In zato je menil Silvo, da so solze staršev in bratov, ki so bili priča svetlemu njegovemu prazniku, zgolj solze veselja, dasi so bile porojene iz radosti in boleosti obenem.

In tako je umrl moj mladi prijatelj. Zaprle so se mu oči, in nasmeh mu je legel na lice. Zakaj v tistem hipu, ko so se mu zaprle oči, je videl, kako se odpirajo vrata, in naproti mu prihaja On, ki je klical otroke k sebi, naproti mu prihaja On, obdan s trumo angelov, da ga sprejmo v svoje vrste . . .

Umrl je — in vendar živi!

Ljubimo domovino!

Napisal *Lad. Ogorek*.

Beseda sladka, domovina!

A. Praprotnik.

e v mladih srcih je treba zbujsati in učvrstiti ljubezen do domovine, ki nam bodi vodnica v vseh dejanjih.

Ljubezen do rodnega kraja — do prave domovine — zapazamo že pri živalih. „Vsaka ptica sili v svoje gnezdo,“ pravi pregovor. In res je tako! Ko ostavijo naše kraje jeseni ptice selilke in odlete daleč tja, kjer ne poznajo zime, pricvrče spomladi zopet k nam nazaj, in pozdravljamo jih kot dobre, ljubeznive znanke, ki niso pozabile nas in svoje domovine.

Ako odide človek iz svojega domačega kraja v tujino, se mu tamkaj vedno zbuja želja po rodnih tleh, po domačih gorah in dolinah, saj

naše solnce bolj blišči,
in hrib naš lepše zeleni.

Iz ljubezni do domovine so izvršili vsi veliki in slavni možje svoja najiminitnejša dela, z njimi so hoteli povzdigniti veljavo, čast, moč in ugled tiste zemlje, kjer so uživali srečo svoje mladosti. Tudi Slovenci imamo lepo število takih mož, ki so žrtvovali vse svoje duševne sile domovini v prid. „Zvonček“ je že opisal življenje in delovanje nekaterih takih znamenitih Slovencev, druge pa meni pokazati svojim bralcem in bralkam v besedi in podobi letos in prihodnja leta. Življenje takih delavnih in požrtvovalnih rojakov nam bodi v zgled!

Naša slovenska domovina ima toliko prirodnih krasot, da jo občudujejo celo tujci, ki niso prijatelji Slovincem.

Naše visoke gore in zelene planine, naše rodovitno polje in naše plodne doline z glasnimi potočki, z mogočnimi rekami in s krasnimi jezeri bude v vsakem rodoljubnem Slovencu neugasno ljubezen do domovine.

Našo zemljo, bogato nadzemljskih in podzemljskih zakladov, so si izkušali osvojiti tuji narodi že v davnih časih. A naši pradedi so se z neustrašeno pogumnostjo borili za svojo domovino. Za zemljo, ki jih je rodila in živila, in za vero svojih očetov so prelivali srčno kri in se družili v mogočne jezove, ob katerih se je razbijala tujčeva moč.

Nikoli ne smemo zaupati človeku, ki taji svoj materni jezik. Ako taji tega, lahko zataji tudi vse drugo. Vedno in povsod moramo z dejanji izpričevati, da smo slovenskega rodu, sinovi prekrasne zemlje, ki jo ljubimo od srca. Ravnati se moramo po pesnikovih besedah:

Biti slovenske krvi — bodi Slovencu ponos!

Miška, ná zobek!

Spisal F. S.

Znano je pač vsakomur, da inamo mnogo takih miši, ki hodijo v naše žitnice ter nam tam luščijo rumeno pšeničko ali pa nam po drugih shrambah glodajo razne koristne in potrebne stvari. A da so na svetu tudi miši, ki pobirajo izpadle človeške zobe in jih plačujejo s pravim avstrijskim denarjem, vam bo gotovo novo. In vendar je tako! Naša Zalika je sedaj v osmem letu, in izpadajo ji prvi ali mlečni zobčki. Ko čuti, da je kateri rahel, ga maje tako dolgo, da ga izdere. Potem si umije usta in tudi zobek s čisto vodo ter položi zobek vpricho mame in očeta v sobni kot in reče: „Miška, ná zobek in prinesi mi zanj dvajsetico!“

Vsi se ji smejemo ter jo vprašamo: „Kaj bo miška z zobkom in kje naj dobi denar?“

Ona pa se ne zmeni za naše šale, temveč samo pazi, da ji kdo ne ukrade ali skrije zobka. Zvečer pa gre mirno spat.

Ko se pa drugi dan zbudi, pogleda najprej v kot in vselej najde tam namesto zobčka lepo svetlo dvajsetico.

Lahko si mislite, kako veselo in ponosno nas gleda takrat. Vsakemu pokaže lep denar, potem ga pa spravi v svojo škatlico. Ni li to dobra kupčija?

Kako mi je žal, da nisem jaz že v svoji mladosti vedel za takšno miško!

A sporočam to vam, dragi moji, ki imate še mlečne zobčke, da posnemate našo Zaliko in položite vsak izpadli zobek vpricho očeta in mamice v kot ter rečete: „Miška, ná zobek, prinesi mi dvajsetico!“

Zapihaj, južec! . . .

*Vesna blaga je kraljica,
solnce pa je zlati kralj,
k njemu Vesna zlatolaska
vrača se iz sinjih dalj . . .*

*Oj, zapihaj z gorkim pišem,
južec, črez ravnó poljé,
pot pripravi cvetni Vesni,
vsako hoče jo srčé!*

*S cvetjem tiho plan okraši
in z zelenjem temni log —
Vesna pa bo od radosti
stlala srečico okrog!*

Sokolov.

Mladi risar.

Priobčuje A. Sič.

Položite si predse na mizo — pa ne preblizu! — črno redkev, korenje, krompir, čebulo, jabolko, hruško ali kaj drugega takega in poizkušajte napraviti senčno sliko, tudi silueto imenovano, dotičnega predmeta, in sicer prosto s čopičem, ne da bi si prej kaj začrtali s svinčnikom. Poizkušajte pa tudi napraviti slike drugih predmetov, ki jih imate doma. Taki predmeti so: tintnik, svečnik, svetilnica, knjiga, omara. Lahko pa

naslikate siluete tudi takih predmetov, ki jih opazujete skozi okno. V to vam dobro služijo: hiše, grmovje, drevesa in razne živali. Delajte pa take predmete na pamet, ko ste jih prej natančno opazovali in si jih zapomnili. Take vaje vam bodo pri poznejšem risanju in slikanju dobro služile. Barvo pa lahko vzamete, kakršno hočete, ni treba, da bi bila ravno črna. — Če boste pridno risali in slikali, vam priobči „Zvonček“ večkrat kaj novega in zanimivega.

Največji vrt.

Največji vrt na svetu imajo v Zedinjenih državah v Ameriki. To je vrt Winanov blizu Marshfielda. Na tem vrtu, ki obsega 1240 orál, raste 86.000 jablan, 10.000 breskev in 10.000 hrušk.

Avstralija.

V Avstraliji prebiva samo 4 milijone ljudi. Glede na velikost, ki meri 7,929.000 kvadratnih kilometrov, bi lahko tamkaj stanovalo 100 milijonov ljudi. Avstralija je osemindvajsetkrat večja nego Italija.

Dober odgovor.

Bogatin se je peljal v odprti kočiji na izprehod. Hipoma je začelo deževati. Gospod se je bal, da bi si ne zmočil lepe obleke. Ob cesti zagleda kmetiča ter ga vpraša: „Očka, kaj menite, ali neha deževati?“ Kmetič pomišlja nekoliko časa, potem pa odgovori: „Doslej je še vedno nehalo.“

Sneg v Londonu.

V glavnem mestu Angleškega, v Londonu, ne pade sicer pogostokrat sneg. A kadar zasneži mestne ulice, ceste in trge,

morajo izdati mestni gospodarji jako mnogo denarja, če hočejo očistiti mesto snega. Odpravljanje in odvažanje snega stane v Londonu 24.000 funtov šterlingov, kar je v našem denarju približno pol milijona kron.

Korist vetrov.

V šoli vpraša učitelj Joška: „Zakaj so vetrovi koristni?“

Jožek: „Ker nam čistijo zrak.“

Učitelj: „Res je tako! A s čim nam čistijo zrak?“

Jožek: „Z dežjem, ki ga opere.“

Velikanski sod.

V Šiltenheimu ob reki Renu na Nemškem si je dal napraviti vinski trgovec velikanski sod. Ko je bil gotov, je gospodar priredil v sodu pojedino, ki se je udeležilo 24 oseb. Vse so imele v sodu dovolj prostora. In tako si lahko mislite, kakšen velikan je ta sod.

Najstarejša ura.

Najstarejšo uro imajo na Angleškem v cerkvi v mestu Peterboroughu. To uro, ki je sicer jako preprosta in enostavna, je napravil l. 1320. neki menih.

Zimska pesem.

Zmerno.

Besede zložil dr. Fr. Zbašnjik.

Uglasbil Anton Kosi.

1. Mrz-li ve-tri so pri - pe - li, sne - žec so pri-
 2. Sne-žec pa-da, ved - no pa-da, že be - li se
 3. Hajd, s san-mi po str-mom bre-gu, hajd, niz - dol po
 4. Ko smo do-li, pa spet go-ri gre - mo s tež - ki-

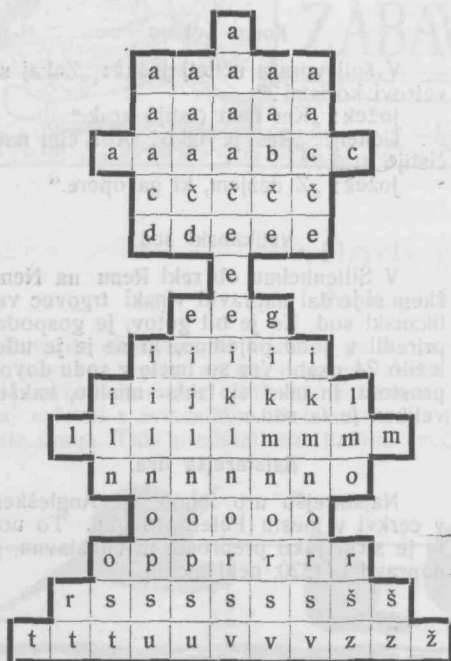
ved - li be - li, sne-žec pa-da, pa ne vba-da,
 gozd, li - va-da, log in nji-va. Vse po - kri-va
 be - lem sne-gu! Sko-či s ti-ra, ne u - mi-ra
 mi to - vo-ri, go - ri, do - li, na o - ko - li

je me - hak, je me - hak, je me - hak
 svet - li tlak, svet - li tlak, svet - li tlak.
 še ju - nak, še ju - nak, še ju - nak.
 sto - krat vsak, sto - krat vsak, sto-krat vsak.

Besedna naloga.

Priobčil M. N.

Besede značijo:

1. soglasnik;
2. domačo žival;
3. del konjske oprave;
4. nebni pojav;
5. služabnika;
6. južni sad;
7. samoglasnik;
8. žensko krstno ime;
9. dvonožno žival;
10. pokrivalo;
11. vojaka;
12. številko;
13. denar;
14. neobljuden kraj;
15. mesto na Kranjskem;
16. prodajalnico jestvin.

Besede odzgoraj dol povedo
znano geslo.

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Rešitev zastavice v podobah v prvi številki.

Mesto Ljubljana v sredini podobe pomeni središče slovenskega gibanja. Okolo Ljubljane so združeni vsi stanovi. Grbi pomenijo dežele, kjer bivajo Slovenci. V sredi je grb Kranjske, ker je Kranjska središče Slovencev. Potem je grb štajerski, koroški, goriški in istrski. Solnce okolo letnice 1905 pomeni, da naj bi poslal Bog v tem letu solnce sreče slovenskemu narodu. Knjiga z lastnostmi pomeni, kako naj žive Slovenci, da zmaga njih orožje. Torej se glasi rešitev:

Naj pošlje Bog tudi v letu 1905. solnce
sreče nad združeni slovenski narod!

Tako ali približno tako so jo rešili: Ludovik Lederhas, dijak v Ljubljani; Ludovik Brgant, mladenič pri Sv. Lenartu nad Škofjo Loko; Vladko in Cirila Stukelj v Frankolovem; Rafaela Schmiedmayer v Ljubljani; Poldka, Sandka in Vidka Samsa v Il. Bistrici; Marica in Anica Rakovec, učenki v Kranju; Mici in Pepina Tomšič v Ilir. Bistrici; šola v Vipolzah; Vida Mally, učenka v Ljubljani; Micka Budja, učenka pri Sv. Križu na Murskem polju; Slavica Klobučar v Trebnjem; Mirko Pleiweis v Ljubljani; Vera Flis na Vrhniki.

Glede daril smo storili tako, kakor smo obljubili v prvi številki.

